

ارائه مدلی برای نشاط و شادی در مدارس ابتدایی شهر تهران پریوش جعفری^۱، فاطمه طالب زاده^۲

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی عوامل و مؤلفه‌های مؤثر در نشاط و شادی مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس و ارائه مدل بوده است. این مطالعه بر حسب هدف از نوع کاربردی، از نظر نوع داده‌ها ترکیبی (کمی و کیفی)، و از نظر نحوه اجرا، توصیفی از نوع پیمایشی^۳ بوده است. برای گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بین نمونه ۳۷۷ نفری از معلمان و مدیران مدارس ابتدایی شهر تهران بالغ که به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند، توزیع گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل عاملی، آزمون‌های خی دو و ویل کاکسون صورت گرفته است. ابتدا مؤلفه‌های مستخرج از ادبیات و پیشینه پژوهش، در دو بخش وضعیت موجود و مطلوب مورد بررسی قرار گرفت. پس از اجرا و جمع‌آوری، بر روی آن تحلیل عاملی انجام شد و عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار استخراج و بر اساس آن مدل پیشنهادی پژوهش مشتمل بر چهار بخش اصلی شامل فلسفه و اهداف مدل، مبانی نظری، چارچوب مفهومی و مراحل اجرایی تدوین گردید. طبق نتایج به دست آمده از دیدگاه معلمان و مدیران به ترتیب اهمیت، عوامل فیزیکی، عاطفی-اجتماعی، فردی و آموزشی در شادی و نشاط مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران مؤثر شناخته شدند. همچنین بررسی وضعیت موجود مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران نشان داد که به ترتیب به عوامل عاطفی-اجتماعی، فیزیکی، فردی و آموزشی کم توجه می‌شود.

کلید واژه‌ها: نشاط، شادی، مدرسه ابتدایی

۱- مدیر گروه و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات (نویسنده مسئول) Pjaafari@yahoo.com

۲- فاطمه طالب زاده، عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر Bahar1979@yahoo.com

مقدمه

فناوری های جدید، بویژه فناوری های مربوط به عرصه اطلاعات و ارتباطات، زمینه تحولات سریع و غیر قابل برگشتی را در جهان فراهم کرده است. این تحولات نیز دنیای جدیدی را شکل داده و به ظهور رسانده که از قسمت های متعادل تشکیل شده است. قسمت هایی که جمع شدن آنها در کنار یکدیگر در شبکه جدید اطلاعات، تعاملی نه از سر اتفاق که از روی اجبار ناشی از ضرورت تاریخی است. آموزش و پرورش که قرار است انسان را برای آینده آماده کند، باید توانایی رویارویی با چالش هایی که تحولات کنونی رو در روی نسل حاضر قرار می دهند را داشته باشد. از این رو باید ماهیت آن پویا، تغییر پذیر و منعطف باشد و در جهت رشد، تعالی و تغییر حرکت کند. شاداب سازی مدارس یکی از این موارد می باشد.

جان دیویی در کتاب خود با عنوان تجربه و تحصیل (۱۹۳۸) می گوید: "کسب دانش تاریخ و جغرافیا و یا توانایی خواندن و نوشتن چه سودی دارد اگر در جریان یادگیری شخص، روح و احساس خود را از دست بدهد". اگر تجربه مدرسه رفتن، روح یادگیری کودکان را تخریب کند، حس شگفتی و کنجکاوی آنها را نسبت به دنیا و تمایل آنها برای توجه به انسان ها را از بین ببرد، صرف نظر از اینکه دانش آموزان ما در انجام آزمون های استاندارد چقدر خوب عمل می کنند، آیا می شود گفت که ما بعنوان آموزش دهندگان موفق بوده ایم؟

جان گودلد در کتاب جایی بنام مدرسه (۱۹۸۴) بعد از درک وجوه شباهت شگفت انگیز در مدارس مان نوشت: "ملالت و خستگی یک بیماری اپیدمی است... چرا مدارس ما جای شادمانی نیستند؟" اکنون با گذشت یک نسل اگر از دانش آموزان بخواهید که فهرستی از صفات مدرسه تهیه کنند، شک دارم که صفت شادی بخش در این لیست باشد. قلب ها و افکار کودکان و نوجوانان به روی شگفتی های یادگیری و پیچیدگیهای فریبنده زندگی گشوده است، اما مدرسه همچنان تلاش می کند آن را به یک تجربه عاری از شادی بدل کند. یادگیری توأم با شادی می تواند در مدارس وجود داشته باشد؛ اگر به شادی فرصت دهیم (ولک، ۲۰۰۹).

اگر بخواهیم دانش آموزان در مدرسه جریان یادگیری را تجربه کنند، اگر بخواهیم آنها مدرسه و یادگیری را شادی بخش بدانند، باید در رابطه با مواد آموزشی و چگونگی آموزش آن تجدید نظر نماییم. مدارس دیگر برای ایجاد کار و آزمون گرفتن نمی باشند، بلکه آنها برای پرورش انسان

هستند (ولک ۲۰۰۷). با کمک به دانش آموزان برای دریافت لذت یادگیری می توانیم یادگیری را موفقیت آمیزتر نماییم. توجه به سلامت روانی دانش آموزان و ایجاد نشاط در مدارس باعث می شود که دانش آموزان با رغبت بیشتری در مدرسه حضور یابند، و این امر نه تنها موفقیت بیشتر در امور تحصیلی را به همراه دارد، بلکه ارزشهای مورد توجه مدرسه نیز پاس داشته می شوند و روابط صمیمانه توأم با احترام در مدرسه و جامعه تقویت می شود (نصوحی، ۱۳۸۲). فضای شاد و مفرح در یادگیری و شکوفایی استعدادهای دانش آموزان مؤثر است و انرژی آنان را دو چندان می سازد. نشاط و شادابی دانش آموزان در گرو وجود مدارس جذاب، مطلوب و نشاط انگیز است (آل یاسین، ۱۳۸۰). برای داشتن چنین مدرسی باید عوامل مؤثر در ایجاد آن شناسایی شوند، راههای رسیدن به آن بررسی شده و راه کارهای مناسب در برنامه ریزی های آموزشی مد نظر قرار گیرند. در خصوص موضوع شادی و نشاط پژوهش های میدانی تا کنون به ثمر رسیده است که به نتایج برخی به شرح زیر اشاره می شود:

قدسی (۱۳۸۸) در کتاب خود با عنوان "شادی بی نهایت" تأثیرگذار بودن شادی در زندگی و ایجاد آرامش در محیط، بهبود روابط و ضوابط و تأثیر مثبت بر احساسات و عواطف و محیط و اجتماع را بیان می کند. شومیکر (۱۳۸۸) در کتاب خود با عنوان "شادی چیست؟" عنوان می کند که بین فعالیت های داوطلبانه با کاهش اضطراب ناشی از تنهایی و ایجاد خوشحالی رابطه وجود دارد. صابر (۱۳۸۷)، در تحقیق خود با عنوان "معیارهای مدارس دوست داشتنی از دید دانش آموزان دختر متوسطه شهر تهران" به این یافته ها دست یافت: از نظر دانش آموزان معیارهای مهم یک مدرسه مطلوب و شاد به ترتیب اولویت عبارت اند از: ۱- اجرای جشن ها ۲- محیط تعاملی و فیزیکی مناسب در مدارس. ۳- داشتن دبیران مناسب. ۴- مشارکت دانش آموزان در اداره امور مدرسه. همچنین جعفری و همکاران (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر شادی مدارس" به این نتایج دست یافتند که عوامل فردی، آموزشی، اجتماعی - فرهنگی، کالبدی و سبک مدیریت مشارکتی در شادابی مدارس مؤثر بوده و بین نظرات مدیران، مربیان پرورشی و مشاوران در این زمینه تفاوت معناداری مشاهده شد و تنها در زمینه های عوامل فردی و سبک مدیریت آمرانه تفاوت معناداری مشاهده نشد. همین طور عباسی (۱۳۸۳) در تحقیقی با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر نشاط و شادی دانش آموزان از دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستانهای

دخترانه شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲" بیان می‌کند که بیشترین تأثیر مربوط به جوّ سازمانی و کمترین، مشارکت در فعالیت‌های کلاسی بوده است و بین نظرات دبیران و دانش‌آموزان در خصوص کلیه عوامل در نظر گرفته شده، تفاوت وجود دارد. به عبارت دیگر، تأثیر این عوامل بر نشاط و شادی از دیدگاه دبیران بیش از دانش‌آموزان بوده است. و نیز نصحی (۱۳۸۲) در پژوهشی با عنوان " بررسی رابطه بین میزان شادمانی و عوامل آموزشگاهی دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان مبارکه " به این نتیجه دست یافت که بین میزان شادمانی دانش‌آموزان با کیفیت روابط آنها با مدیر، معلم و مشاور مدرسه، امکانات، فضای فیزیکی مدرسه و سبکهای رهبری حمایتی، موفقیت مدار و مشارکتی، همبستگی معناداری وجود داشت. همچنین در یکنودی (۱۳۸۱) در تحقیقی تحت عنوان " بررسی عوامل نشاط انگیز در دانش‌آموزان مدارس راهنمایی پسرانه شهر اصفهان از نظر مدیران و مربیان پرورشی " نشان داد که به نظر آنان عوامل روان‌شناختی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی و سازمانی در مدرسه در ایجاد شادمانی مؤثر هستند. میر شاه جعفری و همکاران (۱۳۸۱) در پژوهش خود با عنوان "شادمانی و عوامل مؤثر بر آن" دریافت که فعالیت‌های اوقات فراغت بر حصول شادمانی تأثیر دارد. همچنین جوزقی (۱۳۸۱) در پژوهش خود با عنوان " بررسی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع راهنمایی شهرستان ساوه با روابط عاطفی والدین آنها در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰" به این نتیجه دست یافت که بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و نشاط، شادی و امنیت موجود رابطه مثبت وجود دارد.

به علاوه ماهون^۴ و همکاران (۲۰۱۰) در تحقیقی تحت عنوان " شادی از منظر ارتباط با جنسیت و سلامت در اوایل رشد" به این نتایج دست یافت که بین پسران و دختران تفاوتی از نظر شادی وجود ندارد در صورتیکه تفاوت مثبت معناداری بین شادی و متغیرهای سلامتی برای تمام افراد وجود داشت. همچنین پژوهشی که اویشی^۵ و همکاران (۲۰۱۰) با عنوان " فرهنگ، ادراکات میان فردی و شادی در تعاملات اجتماعی " انجام دادند، نشان داد که تأکید بر جنبه‌های مهم شخصیت فرد، منجر به شادی وی می‌شود و تفاوت‌های فرهنگی در جنبه‌های مختلف شخصیت، پدیدار می‌گردد.

4- Mahon

5- Oishi

کولیت کلی^۶ (۲۰۰۹) در پژوهش خود تحت عنوان "سلامت رفتار در کودکان واجب التعلیم ایرلند ۲۰۰۶" دریافت که در اثر حمایت بالایی خانواده، مدارس و اجتماع، دانش آموزان به احساس خود شکوفایی و فردیت دست می یابند و حس استقلال، شایستگی و خودآگاهی در آنها توسعه می یابد. همین طور پژوهشی که توسط هولدر^۷ بر روی ۳۱۵ کودک ۹-۱۲ ساله با عنوان "چه چیز کودکان را شاد می سازد" انجام شد، نشان داد که ۶/۵ تا ۱۶/۵ درصد از شادی کودکان می تواند از طریق معنویت ایجاد شده باشد (مورتسون^۸ ۲۰۰۸). همچنین بامستر^۹ و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهش خود با عنوان "آیا عزت نفس بالا منجر به عملکرد بهتر، موفقیت میان فردی، شادی یا سبک زندگی سالم تر می شود؟" دریافت است که عزت نفس رابطه قوی با شادی دارد و بالا بودن آن منجر به نتایج شادتری می شود. همینطور در تحقیقی که کروثر^{۱۰} (۲۰۰۸) بر روی مدرسه ای در غرب یورک شایر^{۱۱} انجام داده است، گزارش کرده که مدرسه مورد مطالعه، بسیار شاد است به این دلیل که درس های آن واقعاً مفرح است و مطالب جالب زیادی برای یادگیری وجود دارد. حتی هنگامی که کار بسیار مشکل است، دانش آموزان بسیار با اعتماد بنفوس و مؤدب، با رفتاری بی عیب و نقص هستند و بدون ترس از شکست آن را انجام می دهند. آنها احساس امنیت می کنند، درک درستی از رژیم غذایی سالم و ورزش دارند، مشارکت بالایی در کارهای مدرسه دارند و از یادگیری لذت می برند. همچنین پژوهش میلر^{۱۲} به نقل از رایدین^{۱۳} (۲۰۰۸) با عنوان "مدارس شاد مساوی است با موفقیت" بیان می کند که مدارس دارای سه جزء اساسی برای خلق یک مدرسه شاد می باشند. آنها مکانی را می سازند که کودکان با دوستانشان باشند، دانش جدید را یاد بگیرند و مهارت رؤیا داشتن، رشد کردن و برنامه ریزی را بیابند. و نیز محیط فیزیکی خوشایند و مطلوب در ساختن یک مدرسه شاداب بسیار مهم است. ولک^{۱۴} (۲۰۰۸) در "شادمانی در مدارس" می گوید: اصولی از قبیل جلوه نمایی کارهای دانش آموزان، قرار دادن زمانی برای بازی، جذاب کردن فضای مدرسه، وجود کتابهای خوب برای خواندن، ایجاد کلاسهای ورزشی و

6- Colette Kelly

7- Holder

8- Mortenson

9- Baumeister

10- Growth

11-Yorkshire

12-Miller

13-Rydeen

هنری، تغییر ارزشیابی و باهم تفریح کردن، شادی بیشتری را به دانش آموزان برای رفتن به مدرسه می‌افزاید. و نیز گوین^{۱۴} (۲۰۰۵) در تحقیق خود با عنوان "تحقیقی بسوی اجرای مدیریت مشارکتی در یک مدرسه روستایی در منطقه پیتز ماریتزرگ" دریافت که بدون شیوه رهبری مشارکتی در اداره مدارس، شادی، پیشرفت و اتحاد وجود نخواهد داشت. در خلال رهبری مشارکتی، یادگیرندگان، معلمان، والدین و جامعه شاد هستند.

تحقیق گلدنسیا گاسا^{۱۵} (۲۰۰۵) با موضوع "دانش آموزان و رفتار پرخاشگرانه در مدارس راهنمایی: یک چشم انداز روانشناسی- اجتماعی"، نشان داده است که رفتار پرخاشگرانه در بین نوجوانان شایع است، بعضی از نوجوانان در مدرسه شاد نیستند، به همین دلیل زندگیشان بصورت منفی شکل گرفته است که رفتار پرخاشگرانه را تشویق و ترغیب می‌کند. به علاوه پژوهش گریملین^{۱۶} (۲۰۰۳) با عنوان "خشنودی دانش آموزان" نشان داد که برخی عوامل در ایجاد اعتماد بنفس و خشنودی دانش آموزان مؤثر هستند. این عوامل عبارت اند از: مشارکت دانش آموزان در حفاظت از محیط آموزشی، ارائه خدمات توسط دانش آموزان به سایرین، تفویض مسئولیتهای مختلف و جدید به دانش آموزان در جهت بکارگیری توانایی و خلاقیت آنها. همچنین ماسکانی^{۱۷} (۲۰۰۳) در پژوهش خود تحت عنوان "تأثیر محتوای درسی مناسب بر نگرش دانش آموزان نسبت به موفقیت" دریافت که محتوای درسی مناسب علاوه بر تأثیر مثبت مستقیم، که بر نگرش دانش آموزان نسبت به راه کارهای موفقیت آمیز دارد، باعث می‌شود که آنها با یافتن روشهای موفقیت به اعتماد بنفس و خودباوری و نشاط دست یابند. همین طور تالبوت^{۱۸} (۲۰۰۳) در پژوهش خود با عنوان "بررسی نقش بافت اجتماعی و آموزشهای ویژه در حل مشکلات روحی نوجوانان شهری" چنین نتیجه گرفت که ارتباطات در مدرسه همبستگی مستقیم با سلامت روحی و شادی دانش آموزان داشت. بین احساس دلبستگی به مدرسه در نوجوانی و میزان کاهش بزهکاری و شرکت در درگیری های خشونت بار ارتباط معکوس وجود داشت. رابطه دانش آموزان در مدرسه و مشارکت در فعالیت ها در کسب تجارب مثبت و شادی برای آنان مؤثر است. همچنین رابینسون

14. Ngubane

15. Goldencia Gasa

16. Germlin

17. Mosconi

18. Talbott

(۲۰۰۳) در کتاب "شادی اول می آید" می نویسد: اجتماعی بودن یکی از راههای رسیدن به شادی است و هرچه فعالیت های اجتماعی بیشتر باشد، افراد شادتر هستند.

همچنین کاسلاسکی^{۱۹} (۲۰۰۲) از نتایج پژوهش خود با عنوان "بررسی تأثیر محیط بر شادی و نحوه عملکرد دانش آموزان" دریافت که دانش آموزانی که محیط دلپذیرتر داشتند، اضطراب ناشی از امتحان در آنها کاهش یافته بود، در آزمون خود نمرات بالاتری کسب نمودند و عملکرد بهتری داشتند، همچنین خصوصیات افراد شاد طبق یافته های این پژوهش عبارت بود از: داشتن احساس خود کنترلی در مدرسه و اجتماع، شادی و موفقیت، خوشبختی، اعتماد بنفس، بشاشیت و رضایت از زندگی. به علاوه دنیر^{۲۰} و سلیگمن^{۲۱} (۲۰۰۲)، در مطالعه بر روی ده درصد از شادترین افراد در دانشجویان یک کالج، متوجه شدند که برجسته ترین ویژگی آنها، برخورداری از یک زندگی قوی، غنی و ارضاء کننده اجتماعی است. زرنیک^{۲۲} (۲۰۰۱) نیز طی یک بررسی که با عنوان "راهکارهای دانشگاه هاروارد برای شادی" انجام داد به این نتایج دست یافت، دانشجویانی که در فعالیتهای داوطلبانه مشارکت کردند هم نمرات بالاتری کسب کردند و هم شاداب تر بودند. آرگایل^{۲۳} (۲۰۰۱) در "روانشناسی شادی" نیز به تأثیر تمرین های ورزشی، فعالیت های اجتماعی، موسیقی و هنر، موفقیت و تأیید اجتماعی بر روی شادی می پردازد.

با وجود تحقیقات متعددی که در این زمینه انجام شده است، مشاهده می شود که در هیچ کدام از آنها، عوامل مختلف بصورت جامع دیده نشده است و تا کنون مدلی در این زمینه ارائه نگردیده است. بنابراین، مسأله اصلی این پژوهش این است که عوامل و مؤلفه های اثرگذار در ایجاد مدارس شاد کدامند و چه مدلی را می توان برای آن ارائه داد؟ لذا با توجه به مسأله اصلی پژوهش، سوالات زیر مورد توجه قرار گرفت:

سوالات پژوهش

۱) مؤلفه های مؤثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی کدام اند؟

19. Koslosky

20- Dinner

21- Seligman

22. Zernik

23-Argyle

- ۲) میزان اهمیت (تأثیر) مؤلفه های مستخرج در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی چقدر است؟
- ۳) وضعیت موجود مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران براساس عوامل و مؤلفه های مدارس شاد (وضعیت مطلوب) از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی چگونه است؟
- ۴) چه مدلی را می توان برای ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی، می توان ارائه داد؟

روش

این تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نحوه اجرا به دلیل عدم دستکاری متغیرها و مطالعه آنها در وضعیت موجود و سنجش نگرش معلمان و مدیران، روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی می باشد. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، کلیه معلمان و مدیران آموزشی مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران می باشند که در مناطق بیست گانه آموزش و پرورش در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ مشغول به فعالیت هستند که تعداد آنان بالغ بر ۱۸۹۹۰ نفر می باشند. برای نمونه گیری از روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای استفاده شده است. از بین این تعداد با استفاده از جدول نمونه گیری مورگان تعداد ۳۷۷ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه محقق ساخته دربرگیرنده وضع موجود و وضع مطلوب (میزان اهمیت ابعاد و مؤلفه های مؤثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی) بوده که این مؤلفه ها با استفاده از بررسی ادبیات موضوع، شناسایی و استخراج شده است. روایی محتوایی و صوری آن از طریق قضاوت خبرگان و اجرای آزمایشی تأیید گردید و پایایی آن با استفاده از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۷ به دست آمد که ضریب بالایی است. این پرسشنامه شامل ۶۶ سؤال در دو بخش وضعیت موجود و وضعیت مطلوب و بر اساس طیف لیکرت پنج درجه ای تنظیم شده است. داده های جمع آوری شده از پرسشنامه با شاخص های آمار توصیفی شامل فراوانی و درصد و آمار استنباطی شامل تحلیل عاملی، آزمون کای اسکوئر و ویل کاکسون تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها

یافته های به دست آمده از این پژوهش در دو بخش یافته های توصیفی و یافته های استنباطی مربوط به آزمون سؤال ها ارائه می شوند.

جدول ۱. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سمت

سمت	فراوانی	درصد	درصد قابل اطمینان	درصد تراکمی
مدیر	۴۳	۱۱,۴	۱۱,۴	۱۱,۴
معلم	۳۳۴	۸۸,۶	۸۸,۶	۱۰۰
جمع	۳۷۷	۱۰۰	۱۰۰	

با توجه به جدول ۱، از مجموع ۳۷۷ نفر نمونه شامل معلمان و مدیران در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران، ۴۳ نفر (۱۱/۴) درصد پاسخگویان را مدیران و ۳۳۴ نفر (۸۸/۶) درصد را معلمان تشکیل می دهند.

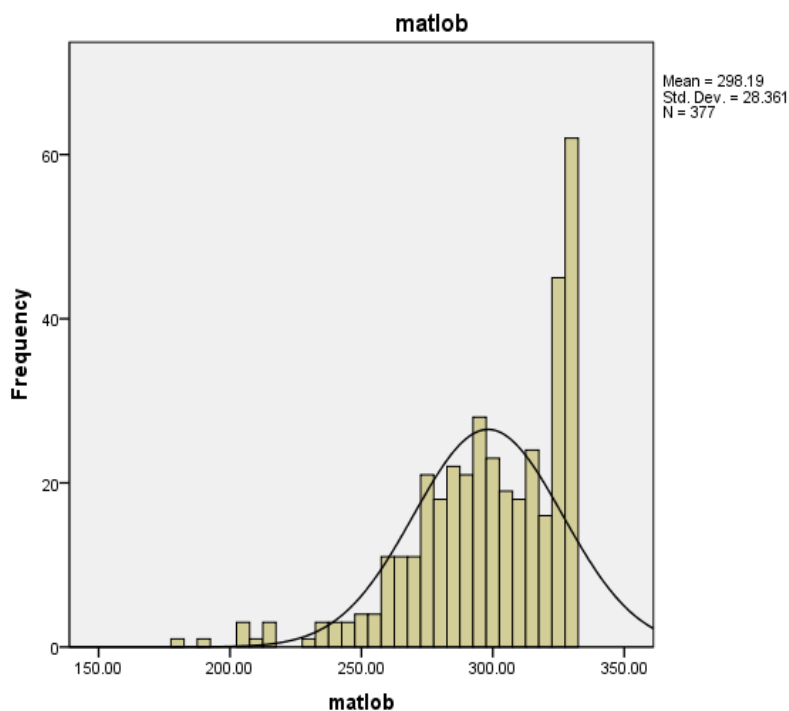
۱) مؤلفه های مؤثر در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی کدام اند؟

در این پژوهش پس از مطالعه ادبیات و پیشینه پژوهش، ۶۶ مؤلفه استخراج گردید که بر اساس آن پرسشنامه ای تدوین شد که پس از اجرا بر روی نمونه آماری، تحلیل عاملی گردید و عوامل و مؤلفه های تأثیرگذار استخراج و نامگذاری شدند. طبق نتایج، ۶۶ مؤلفه و چهار عامل در ایجاد نشاط و شادی مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران مؤثر می باشند که به ترتیب اهمیت از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی، عوامل فیزیکی، عاطفی-اجتماعی، فردی و آموزشی می باشند.

جدول ۲. توصیف وضعیت مطلوب مدارس بر حسب اهمیت به عوامل مؤثر در شادی

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
۳۷۷	۲۹۸,۱۹	۲۸,۳۶۱
وضعیت مطلوب		

با توجه به جدول ۲، میانگین اهمیت عوامل مؤثر در شادی مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران در وضعیت مطلوب از نظر معلمان و مدیران، ۲۹۸/۱۹ می باشد، به این معنی که اهمیت عوامل مؤثر در شادی مدارس در وضعیت مطلوب در حد بالایی قرار دارد.

نمودار ۱- توزیع فراوانی نظرات پاسخگویان در وضعیت مطلوب

جدول ۳. عوامل و مؤلفه‌های مؤثر در ایجاد مدارس شاد و تعیین بار عاملی آنها

بار عاملی	مؤلفه‌ها	عوامل
۰/۵۲۳	-انعطاف پذیری در مدت زمان کلاس های درس	عامل فردی
۰/۴۹۹	-آشنایی با حقوق کودک به عنوان معلم	
۰/۵۲۶	-مهارت، تخصص و تسلط معلمان در تدریس	
۰/۵۹۶	-ارتباط دوستانه و محبت آمیز بین کارکنان مدرسه	
۰/۴۱۲	-حمایت بالای خانواده و اجتماع	
۰/۳۹۱	-حمایت بالای مدرسه از دانش آموزان	
۰/۵۲۳	-ایجاد امنیت از طریق مراقبت بیشتر اولیاء مدرسه در رفع مشکلات دانش آموزان	
۰/۵۳۰	-برنامه ریزی منظم و دقیق در مدرسه	
۰/۴۷۸	-آموزش مهارت های زندگی به دانش آموزان	
۰/۴۶۲	-اندازه مناسب کلاس و جمعیت آن	
۰/۵۰۸	-رعایت انصاف ، عدم اعمال تبعیض و بی عدالتی در مدرسه با تأکید بر دانش آموز و معلم	
۰/۴۵۵	-داشتن انتظارات معقول و منطقی از دانش آموزان	

۰/۳۹۷	-برخورد محترمانه و دوستانه با دانش آموزان	
۰/۵۲۹	- تأکید و توجه بیشتر به فعالیتهای ورزشی در برنامه های درسی مدرسه	
۰/۶۱۹	- نگرش مثبت معلم نسبت به دانش آموزان	
۰/۶۴۲	- نگرش مثبت دانش آموزان نسبت به موضوع درسی	
۰/۵۶۷	- نگرش مثبت دانش آموزان نسبت به محیط آموزشی	
۰/۶۱۴	- مشارکت دادن دانش آموزان در فعالیتهای کلاس و مدرسه	
۰/۶۵۳	- استفاده از روش های ارزشیابی متنوع و متناسب با توان و علاقه دانش آموزان	
۰/۶۹۲	- تعامل معلم با دانش آموز	
۰/۶۷۱	- تعامل دانش آموز با سایر دانش آموزان	
۰/۵۹۸	- تعامل دانش آموز با کادر مدرسه	
۰/۶۰۳	- طراحی و اجرای فعالیتهای و کمک های داوطلبانه دانش آموزان	
۰/۵۲۲	- فراهم کردن شرایط ارتقاء و پیشرفت دانش آموزان	
۰/۵۵۹	- ایجاد احساس تعلق به مدرسه در دانش آموزان	
۰/۶۰۴	- دخالت دادن دانش آموزان در تصمیم هایی که به آنها مربوط می شود(اجرای مدیریت مشارکتی)	
۰/۵۱۰	- دادن بازخورد مثبت به دانش آموزان	
۰/۳۸۷	- ایجاد و گسترش باورهای دینی و معنوی	
۰/۴۵۸	-تناسب محتوای مناسب کتب درسی با نیازها و علایق دانش آموزان	
۰/۴۸۱	-محیط فیزیکی جذاب، خوشایند و مطلوب بویژه استفاده از رنگ های شاد در طراحی مدرسه	
۰/۶۶۰	-ایجاد فضاهای آموزشی استاندارد	
۰/۶۸۵	- تجهیز مدارس به امکانات آزمایشگاهی و کارگاهی	
۰/۵۳۶	-شوق و اشتیاق معلم در تدریس	
۰/۵۵۸	- در نظر گرفتن مکان هایی برای تشکیل اجتماعات دوستانه بین دانش آموزان	
۰/۶۷۵	-موقعیت فیزیکی مکان مدرسه	
۰/۶۵۳	-بهداشت محیط مدرسه (نمازخانه، کلاس ها، سرویس بهداشتی، کتابخانه و حیاط تمیز و جذاب)	
۰/۷۱۱	- وجود کتاب های جذاب و شاد در کتابخانه مدرسه و سهولت دسترسی به آنها	
۰/۴۸۹	-اختصاص ساعاتی برای پروراندن تخیل و خلاقیت دانش آموزان	
۰/۷۴۵	- ایجاد فضای سبز در مدرسه	
۰/۶۸۵	-ارائه تغذیه و مواد خوراکی سالم در مدرسه	
۰/۶۸۳	- استفاده از وسایل کمک آموزشی متنوع و مناسب برای جذابیت بیشتر کلاس (تخته الکترونیکی، کامپیوتر، اینترنت...)	
۰/۶۲۸	- استفاده کارکنان و معلمان از لباس های مناسب با رنگهای شاد	
۰/۵۴۸	-انتخاب رنگ مناسب و شاد برای روپوش دانش آموزان	
۰/۴۴۴	-استفاده از تهویه و نور لازم، کافی و مناسب در کلاس ها و محیط مدرسه	
۰/۴۲۵	-توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان و رعایت مسائل روانشناسی و تربیتی در تدریس	
۰/۴۷۷	-انعطاف در طراحی فیزیکی کلاس برای ایجاد تنوع بیشتر	

عامل عاطفی-اجتماعی

عامل فیزیکی

۰/۶۵۴	-پخش موسیقی آرام بخش و شاد در ساعات استراحت
۰/۵۹۹	-استفاده از روش های فعال تدریس مانند گردش علمی و ایفای نقش
۰/۵۳۸	-حاکمیت جو پاسخگویی نسبت به دانش آموزان در مدرسه
۰/۵۹۱	-توجه و تأکید بر هنر در برنامه درسی مدرسه
۰/۷۰۵	-تشکیل تیم های ورزشی متشکل از معلمان و دانش آموزان
۰/۶۲۱	-توجه به فعالیتهای متنوع نظیرخواندن قصه ها و داستان های جالب و جذاب برای دانش آموزان در کلاس، متناسب با موضوع درس و نمایش فیلم و اسلاید
۰/۷۴۲	-گنجاندن فعالیتهای شاد و متنوع نظیر جُنگ خنده و ورزش مفرح صبحگاهی در مراسم آغازین
۰/۷۳۳	- در نظر گرفتن مکان هایی برای شادی تحت عنوان ایستگاه خنده، تابلوهای شعرهای شادی آفرین و لطیفه ها و وسایل بازی
۰/۶۵۳	- برگزاری جشن ها به مناسبت اعیاد و ...
۰/۶۴۲	- ایجاد فضای شاد برای معلمان (سالن ورزشی، گردش، مسافرت و...)
۰/۵۳۹	-برگزاری نمایشگاه آثار دانش آموزان
۰/۵۸۵	-استفاده از روش های تشویق و تنبیه مناسب برای هدایت رفتارهای دانش آموزان در حوزه های مختلف (اجتماعی، ورزشی، تحصیلی و...)
۰/۸۰۱	-گنجاندن برنامه های مفید و مفرح در زنگ تفریح مانند بازی های سنتی و خلاقانه
۰/۷۲۷	-تشکیل گروه های هنری در مدرسه
۰/۶۲۹	-تهیه کارت تبریک برای تولد دانش آموزان و معلمان
۰/۵۳۱	-دادن تکالیف متنوع، جذاب و متناسب با توان دانش آموزان
۰/۷۴۰	-دعوت از افراد محبوب و موفق هنری، ورزشی و...
۰/۵۵۰	-استفاده از مشاوران مجرب و دلسوز برای حل مشکلات دانش آموزان و همدلی و همدردی با آنها
۰/۷۳۹	- بردن دانش آموزان به تئاتر، پارک، سینما و اردوهای تفریحی
۰/۷۲۶	- تغییر دکوراسیون مدرسه به طور متناوب

عامل آموزشی

جدول ۴. توزیع فراوانی نظرات پاسخگویان بر حسب اهمیت عوامل مؤثر در شادی و نشاط مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران (وضعیت مطلوب)

عوامل مؤثر در شادی و نشاط مدارس ابتدایی	فراوانی مشاهده شده		فراوانی مورد انتظار		باقی مانده	Df	Value	Sig	درصد
	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد					
فردی	۳۷۲	۳۷۷	۱۸۸/۵	۱۸۸/۵	-۱۸۳/۵	۱	۳۵۷/۲۶	۰/۰۰۰	۹۸٪
عاطفی- اجتماعی	۳۶۱	۳۷۷	۱۸۸/۵	۱۸۸/۵	-۱۷۲/۵	۱	۳۱۵/۷۶	۰/۰۰۰	۹۵/۷٪
فیزیکی	۳۶۰	۳۷۷	۱۸۸/۵	۱۸۸/۵	-۱۷۱/۵	۱	۳۱۲/۰۶	۰/۰۰۰	۹۵/۴٪
آموزشی	۳۵۲	۳۷۷	۱۸۸/۵	۱۸۸/۵	-۱۶۳/۵	۱	۲۸۳/۶۳	۰/۰۰۰	۹۳٪

اطلاعات جدول بالا و نتایج حاصل از آزمون کای اسکور نشان می دهد که بیشترین درصد پاسخگویان ۹۸٪ اهمیت عامل فیزیکی، ۹۵/۷٪ عامل عاطفی-اجتماعی، ۹۵/۴٪ عامل فردی و ۹۳٪

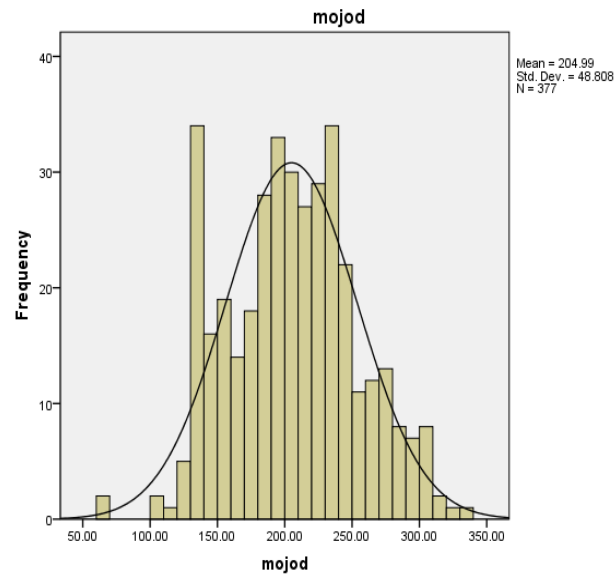
عامل آموزشی را در شادی و نشاط مدارس ابتدایی در وضعیت مطلوب، در حدّ زیاد دانسته‌اند. بنابراین می‌توان گفت عامل فیزیکی به عنوان رتبه اول و مابقی عوامل به ترتیب، اهمیت فراوانی در شادی و نشاط این مدارس داشته است، هم چنین این رابطه به لحاظ آماری قابل تأیید می‌باشد، زیرا سطح معنی داری به دست آمده ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد. بنابراین اهمیت این عوامل تأیید می‌گردد.

۲) میزان اهمیت (تأثیر) مؤلفه های مستخرج در ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی چقدر است؟
 نتایج پژوهش نشان داد که اکثریت پاسخ دهندگان (۹۸٪) عامل فیزیکی، (۹۵٫۷٪) عامل عاطفی - اجتماعی، (۹۵٫۴٪) عامل فردی و (۹۳٪) عامل آموزشی را در نشاط و شادی مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران مؤثر دانسته اند.

جدول ۵. توصیف وضعیت موجود مدارس بر حسب توجه به عوامل مؤثر در شادی

وضعیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
موجود	۳۷۷	۲۰۴٫۹۹	۴۸٫۸۰۸

با توجه به جدول ۵، میانگین توجه به عوامل مؤثر در شادی مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران در وضعیت موجود از دیدگاه معلمان و مدیران، ۲۰۴/۹۹ می‌باشد، به این معنی که توجه به عوامل مؤثر در شادی مدارس در وضعیت موجود در حدّ متوسط قرار دارد.

نمودار ۲- توزیع فراوانی نظرات پاسخگویان در وضعیت موجود

جدول ۶. توزیع فراوانی نظرات پاسخگویان بر حسب توجه به عوامل مؤثر در شادی و نشاط مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران (وضعیت موجود)

عوامل	فیزیکی	عاطفی - اجتماعی	فردی	آموزشی
کلی	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷
زیاد	۵	۶	۱۳	۱۵
متوسط	۱۸۶	۱۶۸	۲۵۰	۲۹۶
کم	۱۸۶	۲۰۳	۱۱۴	۶۶
فراوانی مشاهده شده	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷	۳۷۷
فراوانی مورد انتظار	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷
زیاد	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷
متوسط	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷	۱۲۵/۷
کم	۶۰/۳	۷۷/۳	-۱۱/۷	-۵۹/۷
متوسط	۶۰/۳	۴۲/۳	۱۲۴/۳	۱۷۰/۳
زیاد	-۱۲۰/۷	-۱۱۹/۷	۱۱۰/۷	-۱۱۰/۷
باقی مانده				
Df	۲	۲	۲	۲
Value	۱۷۳/۳۹	۱۷۵/۸۰	۳۱۲	۲۸۳/۶۳
Sig	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
درصد	٪۴۹	٪۴۴	٪۶۶	٪۷۸

اطلاعات جدول بالا و نتایج حاصل از آزمون کای اسکوئر نشان می دهد که اکثریت پاسخگویان، توجه به عامل فیزیکی را ۴۹٪، توجه به عامل عاطفی-اجتماعی را ۴۴٪، توجه به عامل فردی را ۶۶٪ و توجه به عامل آموزشی را ۷۸٪ در شادی و نشاط مدارس ابتدایی در وضعیت موجود، در حد کم ارزیابی کرده اند. بنابراین می توان گفت عامل عاطفی-اجتماعی به عنوان رتبه اول و مابقی عوامل به ترتیب، مورد توجه کم در این مدارس قرار گرفته اند، هم چنین این رابطه به لحاظ آماری قابل تأیید می باشد، زیرا سطح معنی داری به دست آمده ۰/۰۰۰ کمتر از ۰/۰۵ می باشد.

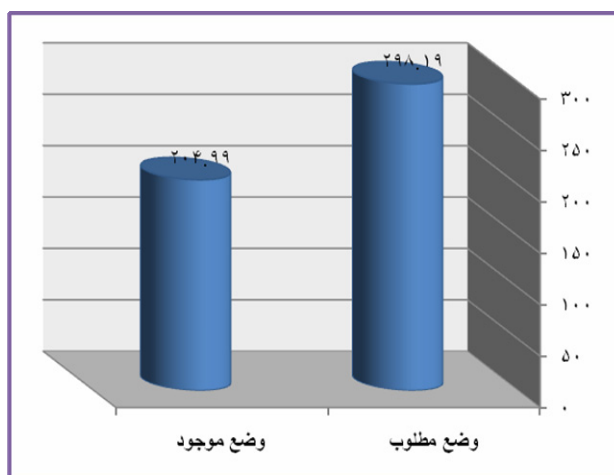
۳) وضعیت موجود مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران براساس عوامل و مؤلفه های مدارس شاد (وضعیت مطلوب) از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی چگونه است؟

نتایج پژوهش نشان داد در وضعیت مطلوب ۹۳٪ پاسخگویان عامل آموزشی را در نشاط و شادی مدارس مؤثر دانسته اند در حالیکه در وضعیت موجود، اکثریت (۷۸٪) توجه به این عامل را در حد کم ارزیابی کرده اند، همینطور در وضعیت مطلوب ۹۵٫۴٪ پاسخگویان عامل فردی را در نشاط و شادی مدارس مؤثر دانسته اند در حالیکه در وضعیت موجود، اکثریت (۶۶٪) توجه به این عامل را در حد کم ارزیابی کرده اند، همچنین نتایج پژوهش نشان داد در وضعیت مطلوب ۹۵٫۷٪ پاسخگویان عامل عاطفی-اجتماعی را در نشاط و شادی مدارس مؤثر دانسته اند در حالیکه در وضعیت موجود، اکثریت (۴۴٪) توجه به این عامل را در حد کم ارزیابی کرده اند، و نیز در وضعیت مطلوب ۹۸٪ پاسخگویان عامل فیزیکی را در نشاط و شادی مدارس مؤثر دانسته اند، در حالیکه در وضعیت موجود، اکثریت (۴۹٪) توجه به این عامل را در حد کم ارزیابی کرده اند، بنابراین با ۰/۹۹ اطمینان می توان گفت که بین وضعیت موجود و مطلوب از نظر عوامل و مؤلفه های مدارس شاد، تفاوت معنادار وجود دارد، یعنی وضعیت موجود با وضعیت مطلوب فاصله دارد.

جدول شماره ۷. رتبه‌های عوامل مؤثر در نشاط و شادی مدارس ابتدایی دخترانه برای اجرای آزمون ویل کاکسون

عوامل	رتبه های مثبت		رتبه های منفی				سطح معناداری
	تعداد	میانگین رتبه	تعداد	میانگین رتبه	مجموع رتبه	رتبه های ثابت	
فیزیکی	۳۳۴	۲۰۰/۳۹	۳۷	۵۶/۰۸	۲۰۷۵/۰۰	۶	۰/۰۰۰
عاطفی- اجتماعی	۳۵۶	۱۹۵/۰۰	۱۸	۳۹/۱۹	۷۰۵/۵۰	۳	۰/۰۰۰
فردی	۳۴۷	۱۹۳/۱۷	۲۲	۵۶/۲۰	۱۲۳۶/۵۰	۸	۰/۰۰۰
آموزشی	۳۷۰	۱۹۲/۴۱	۷	۸/۷۱	۶۱	۰	۰/۰۰۰

مطابق با جدول بالا تأثیر عامل آموزشی در وضعیت مطلوب ۳۷۰ و تعداد توجه به آن در وضعیت موجود ۷، عامل فردی در وضعیت مطلوب ۳۴۷ و در وضعیت موجود ۲۲، عامل عاطفی- اجتماعی در وضعیت مطلوب ۳۵۶ و در وضعیت موجود ۱۸ و عامل فیزیکی در وضعیت مطلوب ۳۳۴ و در وضعیت موجود ۳۷ می باشد. همچنین، قدر مطلق های مقدار Z محاسبه شده بیشتر از ۱/۹۶ است. علاوه بر این، مقدار معناداری برابر ۰/۰۰۰، کمتر از ۰/۰۵ و همین طور ۰/۰۱ است. بنابراین، با ۰/۹۹ اطمینان می توان گفت که بین وضعیت موجود و مطلوب تفاوت معنادار وجود دارد، یعنی وضعیت موجود با وضعیت مطلوب فاصله دارد.

نمودار ۳- مقایسه بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب بر حسب عوامل مؤثر بر شادی در مدارس ابتدایی دخترانه

۴) چه مدلی را می توان برای ایجاد نشاط و شادی در مدارس ابتدایی دخترانه شهر تهران از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی، می توان ارائه داد؟

برای تدوین مدل، پس از مرور ادبیات و پیشینه پژوهش، ۶۶ مؤلفه استخراج گردید و پرسشنامه ای تدوین شد که پس از اجرا بر روی نمونه آماری، تحلیل عاملی گردید و چهار عامل تأثیرگذار استخراج و نامگذاری شد که به ترتیب اهمیت از دیدگاه معلمان و مدیران آموزشی، عوامل فیزیکی، عاطفی- اجتماعی، فردی و آموزشی می باشند. که بر اساس آن مدلی مشتمل بر چهار بخش اصلی شامل فلسفه و اهداف مدل، مبانی نظری، چارچوب مفهومی و مراحل اجرایی مدل به شرح ذیل تدوین گردید.

فلسفه و اهداف مدل: رشد متعادل کودک بجای تأکید صرف بر آموزش و توجه به همه نیازهای دانش آموزان./تبدیل مدرسه به یک مکان شاد و خوشایند برای دانش آموزان و کارکنان./بهبود عملکرد دانش آموزان از طریق شاد و با نشاط کردن مدارس./بازاندیشی و نواندیشی در فرآیند آموزش./ایجاد آرامش در محیط، بهبود روابط و ضوابط.

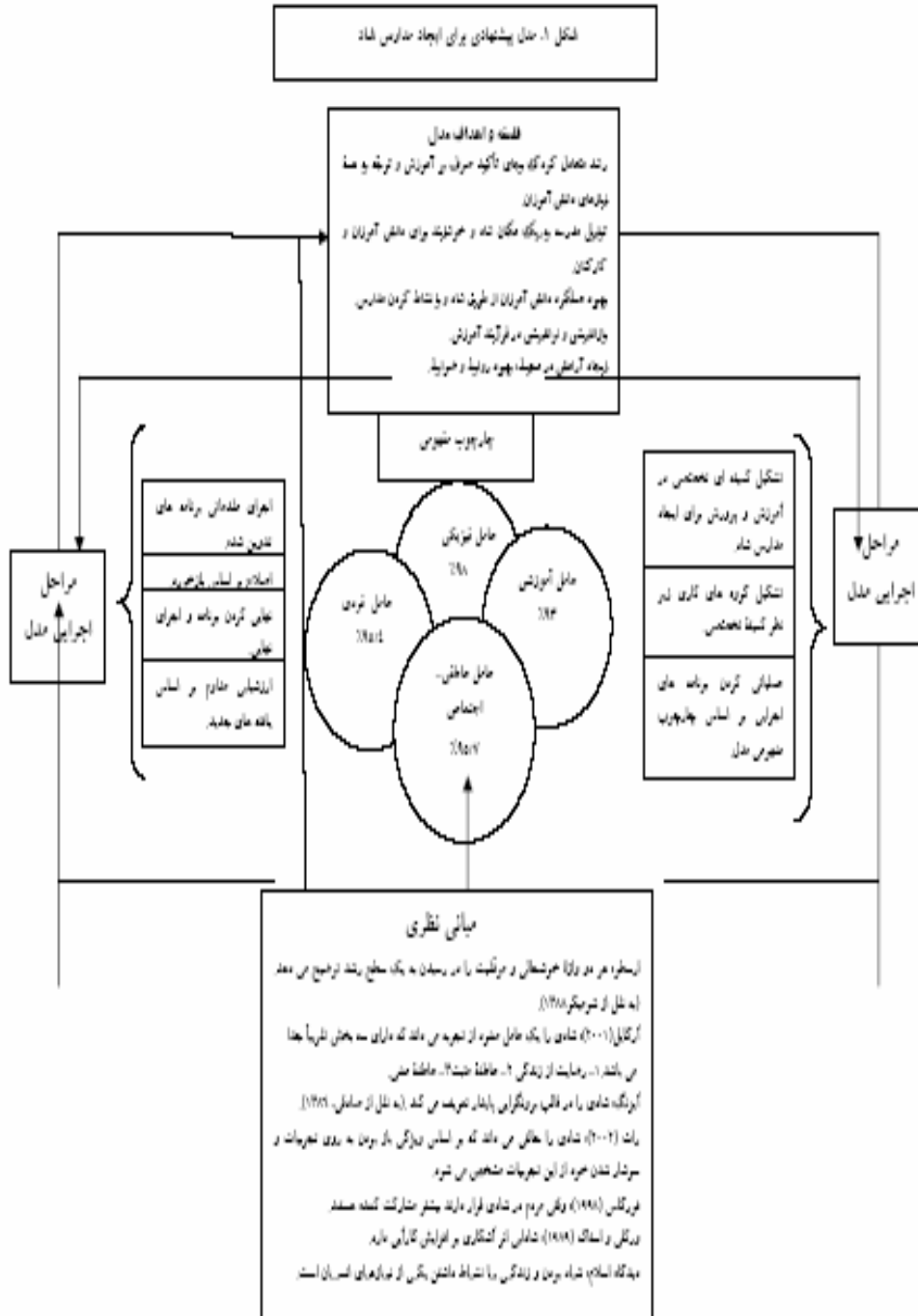
مبانی نظری: ارسطو، هر دو واژه خوشحالی و موفقیت را در رسیدن به یک سطح رشد توضیح می دهد.(به نقل از شومیکر ۱۳۸۸).

آرگایل (۲۰۰۱): شادی را یک عامل منفرد از تجربه می داند که دارای سه بخش تقریباً جدا می باشد. ۱- رضایت از زندگی ۲- عاطفه مثبت ۳- عاطفه منفی. آیزنگ شادی را در قالب برونگرایی پایدار تعریف می کند. (به نقل از صادقی، ۱۳۸۶) راث (۲۰۰۲) شادی را حالتی می داند که بر اساس ویژگی باز بودن به روی تجربیات و سرشار شدن خود از این تجربیات مشخص می شود. تفلر معتقد است، اشکال مختلفی از شادی وجود دارد. (به نقل از شمس و همکاران، ۱۳۸۴). اسکینر در کتابش توضیح می دهد که مردم چگونه می توانند با استفاده از اصول تقویت شاد باشند (به نقل از شمس و همکاران، ۱۳۸۴). فردریکسون (۱۹۹۸) معتقد است شادمانی و سرور قسمتی از شادکامی است که منجر به بازی و سرگرمی شده و امکان توسعه مهارتهای جسمی، اجتماعی و ذهنی را فراهم می سازد. فورگاس (۱۹۹۸): وقتی مردم در شادی قرار دارند بیشتر مشارکت کننده هستند. هاوز و هوکanson (۱۹۷۹): شادی باعث افزایش ارتباطات و فعالیت های گروهی است که در نهایت به اعتماد بنفس و سلامت جسم و روان منجر می شود. ورکلی و

استاک (۱۹۸۹): شادابی اثر آشکاری بر افزایش کارآیی دارد. آرتور و همکاران (۱۹۹۳) تأکید بر تأثیر وضعیت فیزیکی کلاس، وجود تهویه بهتر، کاربرد رنگهای شاد و روشن در مدارس و توسعه فضای سبز دارند. دیدگاه اسلام بر شاد بودن و زندگی با نشاط داشتن به عنوان یکی از نیازهای انسان تأکید دارد.

چارچوب مفهومی: عامل فیزیکی (اختصاص ساعاتی برای پروراندن تخیل و خلاقیت دانش آموزان، ایجاد فضای سبز در مدرسه، ارائه تغذیه و مواد خوراکی سالم در مدرسه، استفاده از وسائل کمک آموزشی متنوع و مناسب برای جذابیت بیشتر کلاس (تخته الکترونیکی، کامپیوتر، اینترنت،...)، استفاده کارکنان و معلمان از لباس های مناسب با رنگهای شاد و ...) عامل فردی (انعطاف پذیری در مدت زمان کلاس های درس، آشنایی با حقوق کودک به عنوان معلم، مهارت، تخصص و تسلط معلمان در تدریس، ارتباط دوستانه و محبت آمیز بین کارکنان مدرسه، حمایت بالای خانواده و اجتماع و ...) عامل عاطفی - اجتماعی (برخورد محترمانه و دوستانه با دانش آموزان، تأکید و توجه بیشتر به فعالیتهای ورزشی در برنامه های درسی مدرسه، نگرش مثبت معلم نسبت به دانش آموزان، نگرش مثبت دانش آموزان نسبت به موضوع درسی، نگرش مثبت دانش آموزان نسبت به محیط آموزشی و ...) عامل آموزشی (پخش موسیقی آرام بخش و شاد در ساعات استراحت، استفاده از روش های فعال تدریس مانند گردش علمی و ایفای نقش، حاکمیت جو پاسخگویی نسبت به دانش آموزان در مدرسه، توجه و تأکید بر هنر در برنامه درسی مدرسه، تشکیل تیم های ورزشی متشکل از معلمان و دانش آموزان و ...)

مراحل اجرایی مدل: ۱- تشکیل کمیته ای تخصصی در آموزش و پرورش برای ایجاد مدارس شاد. ۲- تشکیل گروه های کاری زیر نظر کمیته تخصصی. ۳- عملیاتی کردن برنامه های اجرایی بر اساس چارچوب مفهومی مدل. ۴- اجرای مقدماتی برنامه های تدوین شده. ۵- اصلاح بر اساس بازخورد. ۶- نهایی کردن برنامه و اجرای نهایی. ۷- ارزشیابی مداوم بر اساس یافته های جدید.

بحث و نتیجه گیری

همانگونه که یافته‌ها نشان داد از دیدگاه پاسخ دهندگان چهار عامل فیزیکی، عاطفی اجتماعی، آموزشی و فردی بر شادی مدارس اثرگذار هستند اما بررسیهای وضع موجود مدارس مورد مطالعه حاکی از آن است که هر چهار عامل مورد توجه اندکی قرار گرفته اند و پاسخ دهندگان از وضع موجود رضایت ندارند. این در حالی است که بخش قابل توجهی از زمان دانش آموزان در مدرسه سپری میشود و لازم است برای توأم کردن این زمان با شادی بیشتر، این عوامل مورد توجه بیشتری قرار گیرند. به علاوه، از آنجایی که در طول تاریخ بشر، شادی یکی از غایتهای همیشگی انسانها بوده و به طرق گوناگونی در جستجو و تمنای آن بوده اند محیط مدرسه به عنوان یکی از مهمترین نهادهای شکل دهنده رفتار افراد می تواند سهم قابل توجهی در ایجاد شادی در افراد درون مدرسه و تسری آن به جامعه داشته باشد.

یافته های این پژوهش مبنی بر تأثیر عوامل فیزیکی به عنوان مهمترین عامل از بین عوامل چهارگانه، به این معناست که محیط فیزیکی مدرسه از جمله طراحی فضا، رنگهای مورد استفاده، نور، و... بر بهداشت روان و شادی دانش آموزان و کارکنان مدرسه تأثیر گذار است و هر چه محیط فیزیکی جذابیت بیشتری داشته باشد به افزایش شادی افراد درون مدرسه بیشتر کمک می کند. این یافته با یافته های پژوهش کروثر (۲۰۰۸)، میلر (۲۰۰۸)، هولدر (۲۰۰۸)، صابر (۱۳۸۷)، نصوحی (۱۳۸۲)، مبنی بر اینکه محیط فیزیکی جذاب، خوشایند و مطلوب در ایجاد شادی در مدارس اثرگذار است همسو می باشد.

دیگر عامل تأثیرگذار بر شادی از دیدگاه پاسخ دهندگان، عامل عاطفی اجتماعی بوده است. همانگونه که راینسون (۲۰۰۳) اشاره کرده است یکی از راههای رسیدن به شادی، اجتماعی بودن و برقراری ارتباط با دیگران است و هرچه فعالیت های اجتماعی بیشتر باشد، افراد شادتر خواهند بود. از طرف دیگر، آموزش فرایندی اجتماعی و مبتنی بر تعاملات است و هر گونه نقصان در ارتباطات و عواطف هم نتیجه آموزش را تحت تأثیر قرار خواهد داد و هم بر احساس شادی دانش آموزان اثر می گذارد. یافته های این تحقیق مربوط به تأثیر عامل عاطفی-اجتماعی در شادی مدارس، یافته های پژوهش کروثر (۲۰۰۸)، گریمیلین (۲۰۰۳)، تالبوت (۲۰۰۳)، آرگایل (۲۰۰۱)، زرنیک (۲۰۰۱)، دریکوندی (۱۳۸۱)، و عباسی (۱۳۸۳) را تأیید می کند. در این پژوهشها بر تأثیر

جوّ سازمانی، اجرای جشنها، مشارکت در فعالیت های کلاسی، اجرای فعالیتهای اجتماعی در مدرسه، ارتباطات موثر بین اعضای مدرسه، مشارکت دانش آموزان در حفاظت از محیط آموزشی، ارائه خدمات توسط آنان به سایرین، تفویض مسئولیتهای مختلف و جدید به دانش آموزان در جهت بکارگیری توانایی و خلاقیت آنها بر شادی و نشاط دانش آموزان تأکید شده است.

عوامل آموزشی از دیگر عواملی است که از دیدگاه پاسخ دهندگان در ایجاد شادی در مدارس نقش دارد. به این معنا که بهبود فرایندهای یاددهی و یادگیری و متنوع و جذاب کردن روشهای تدریس و مطالب آموزشی، ایجاد فرصت برای کسب موفقیت و گنجاندن فعالیتهای شاد و متنوع در ارائه مطالب آموزشی به دانش آموزان و ... می تواند بر نشاط مدرسه و کلاس افزوده و احساس بهتری نسبت به مدرسه در دانش آموزان ایجاد کند. این یافته با یافته های کروثر (۲۰۰۸) در باره تأثیر درس های واقعاً مفرح و مطالب جالب برای یادگیری، صابر (۱۳۸۷)، میر شاه جعفری و همکاران (۱۳۸۱) در مورد تأثیر فعالیت های اوقات فراغت بر حصول شادمانی، و یافته های پژوهش جوزقی (۱۳۸۱) (وجود رابطه مثبت بین پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و نشاط، شادی و امنیت موجود، تأیید می شود).

نتایج پژوهش همچنین نشان داد علاوه بر سه عامل فوق، عوامل فردی نیز بر شادی در مدرسه نقش دارد. این بدین معناست که جنبه های مهم شخصیت افراد درون مدرسه، میزان صمیمیت، درک دیگران و اهمیت دادن به آنها، احساس امنیت، خودابرازی و عزت نفس، معنویت و اعتقاد به معناداری زندگی، مهارتهای زندگانی از جمله مهارتهای ارتباطی، مهارت کنترل و بروز درست عواطف و به طور کل تعادل عاطفی، و ... می توانند عوامل موثری بر افزایش شادابی محیط مدرسه باشند. این یافته، یافته های پژوهش اویشی و همکاران (۲۰۱۰)، هولدر (۲۰۰۸)، بامستر و همکاران (۲۰۰۸)، ماسکانی (۲۰۰۳)، مارتین (۲۰۰۳) همسو می باشد.

منابع

- آل یاسین، میترا. (۱۳۸۰). "شادی و نشاط در محیط مدرسه"، تربیت، ص ۹.
- جوزقی، زهره. (۱۳۸۱). **بررسی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی شهرستان ساوه با روابط عاطفی والدین آنها در سال تحصیلی ۸۱-۱۳۸۰**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- جعفری، سید ابراهیم. سیادت، سید علی و بهادران، نرگس. (۱۳۸۷). "بررسی عوامل مؤثر در شادابی مدارس"، **اندیشه های نوین تربیتی**، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه الزهراء، دوره ۴، شماره ۲، تهران.
- دریکوندی، هدایت اله. (۱۳۸۱). **بررسی عوامل نشاط انگیز در دانش آموزان مدارس راهنمایی شهر اصفهان از نظر مدیران و مربیان پرورشی**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- شومیکر. جام. اف. (۱۳۸۸). **شکست شادی**، ۱۲ از مجموعه در جستجوی شادی، مترجم مریم تاجزاد، انتشارات مهر ناهید، چاپ دوم، تهران.
- شومیکر. جام. اف. مترجم مریم تاجزاد. (۱۳۸۸). **آینده شادی**، ۱۶ از مجموعه در جستجوی شادی، انتشارات مهر ناهید، چاپ دوم، تهران.
- شومیکر. جام. اف. مترجم مریم تاجزاد. (۱۳۸۸). **شادی چیست؟**، ۱ از مجموعه در جستجوی شادی، انتشارات مهر ناهید، چاپ دوم، تهران.
- صابر، کبری. (۱۳۸۷). **معیارهای مدارس دوست داشتنی از دید دانش آموزان دختر متوسطه شهر تهران**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران.
- عباسی، ناهید. (۱۳۸۳). **بررسی عوامل مؤثر بر نشاط و شادی دانش آموزان از دیدگاه دبیران و دانش آموزان دبیرستانهای شهر اصفهان در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- قدسی، رسول. (۱۳۸۸). **شادی بی نهایت: مدیریت مبتنی بر شادی، مدیریت دانایی و کسب موفقیت**، ناشر: هاشمی سودمند، چاپ اول، تبریز.
- نصوحی، محمود. (۱۳۸۲). **بررسی رابطه بین میزان شادمانی و عوامل آموزشی دانش آموزان دبیرستانی شهرستان مبارکه**، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روان شناسی.
- Argyle, M. (2001). **The psychology of happiness**. London: Rout ledge.

- Arthur beecher b. dakett s farmer s & richard,e. (1993). **Programming and planning in early childhood setting**_ Harcourt brace sydney.
- Baumeister, R. F. Campbel, J. D. Krueger, J. I. and Vohs, K. D. (2008). **Does High Self-esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles?**. By association Psychological Science. doi: 10.1111/ 1529 1006.01437 Vol.4 No.1 1-44.
- Crowther, G. (2008). **Inspection Report : Broadgate Primary School**. 22-23 April, Ofsted Raising Improving Lives, no. 107874, Yorkshire, United Kingdom.
- Dewey, J. (1938). **Experience and education**. New York: Collier.
- Forgas, J.P. (1998). **On being happy and mistaken: Mood effects on the fundamental attribution error**_ Journal of personality and social psychology. 75, 318-331.
- Fredrickson, B.L. (1998). **What good are positive emotions?** Review of general psychology, 2, 300-319.
- Gasa, Velisiwe G. (2005). **Learners' AGGRESSIVE BEHAVIOUR IN SECONDARY SCHOOL: A Psycho-Social perspective**. Submitted in accordance with the requirements for the degree of DOCTOR OF EDUCATION at the University of South Africa.
- Goodlad, J. (1984). **A place called school**_ New York: McGraw-Hill.
- Gremlin, B. (2003). **Students Satisfied**.
From:<http://www.cwra.edu/orgs/observer/opro3/index/head 01.html>.
- Howes, M.J.,and Hokson, J.E.(1979). **Conversational and social responses to depressive interpersonal behaviour**. Journal of abnormal psychology, 88, 625-34.
- Kelly, C. Molcho, M & Saoirse. Gabhainn, Saoirse N. (2009). Health behavior in school-aged children (HBSC) Ireland 2006. **Health Promotion Research Center, School of health Sciences**, National University of Ireland Galway.
- Kioslosky, J.L. (2002). **Happiness, How are environment affects our well-being and performance**.
From:<http://www.clearing house Mwsc.edu.manuscripts/ 292-asp>.
- Mosconi, J., and Emmett, J. (2003). **Effects of a values clarification curriculum on highschool student's definitions of success**.
From:<http://www.Findarticles.com/p/articles/mi mokocl is-2-7-lai-112905221>.
- Martin, A. (2003). **Motivating students to learn**.
From:<http://www.Psychology.org.au/publicationns/inpsych/12.1-34.asp>.

- Mahon, N. E. Yarcheski, A. and Yarcheski, T. J. (2010). **Happiness as Related To Gender and Health in Early Adolescents.** By Sage publications. Vol. 14 No.2 175-190.
- Mortenson, B. (2008). **What makes kids happy.** UBC Reports, Vol. 54, No. 2, Feb. 7. Vancouver, BC Canada V6T 121.
- Ngubane, Weekend S. (2005). **An investigation into the implementation of participative management in a rural school in the Pietermaritzburg district.** In partial fulfillment of the requirements for the degree masters in Education Leadership Management. RHODES UNIVERSITY. EDUCATION DEPARTMENT.
- Oishi, Sh. Kyungkoo, M. and Akimoto, Sh. (2010). **Culture, Interpersonal Perceptions, and Happiness in Social Interactions.** Pres Soc Psuchol Bull. doi:10.1111/01 46167207 Vol.34 No.3 307-320.
- Rath, N. (2002). **The power of feel fear and the one feel happiness are the same.** Journal of Happiness studies 3:1-24.
- Rydeen, James E. (2008). **Happy school=success,** FAIA, architect/ facility planning specialist and former president of Armstrong, Torseth, Skold&Rydeen,Inc. (ATS&R), Minneapolis. Dec. 1.
- Robinson, J. (2003). **Happiness comes first: Desire to help others leads grads to careers in non-profit sector.** The Halifax Herald Limited.
- Seligman, M. (2002). **Authentic Happiness : using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment.** New York : Free press.
- Talbot, E., and Fleming, J. (2003). **The role of social contexts and special education in the mental health problems of urban adolescents.**
- Verkly, H., and Stolk, J. (1989). **Does happiness lead into idleness?** In R.Veenhoven (Eds.) How harmful is happiness? Rotterdam, The Netherlands: Rotterdam University Press, (pp.79-93).
- Wolk, S. (2008). **Joy in School. The Positive Class room.** A.S.C.D. Vo. 66, N. 1, pp. 8-15.
- Zernike, K. (2001). **The harvand Guide to happiness.** From:[http://www.astro.washington.edu/agueros/teaching/08](http://www.astro.washington.edu/agueros/teaching/08_book.html) Ed-book.html.

"